

Vergaderjaar 2024–2025

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Nr. 1391

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 september 2025

Bijgaand treft u de Kinderrechten Impact Assessments (KIA's) die Berenschot in opdracht van mijn Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft toegepast op de digitale diensten Instagram, Snapchat en TikTok.

Het KIA instrument

Het KIA instrument is in opdracht van BZK in 2023 door de Universiteit Leiden en Considerati ontwikkeld. Het heeft als doel om de positieve en negatieve effecten van een digitale dienst voor kinderen in kaart te brengen om daar het gesprek over te voeren. Het is een vrijwillig instrument dat ingezet kan worden door het bedrijf van de digitale dienst zelf om te bepalen hoe positieve effecten versterkt en negatieve effecten weggenomen kunnen worden. Het instrument kan ook ingezet worden door een derde partij – zoals de overheid – om een geïnformeerd maatschappelijk gesprek te stimuleren over digitale diensten die door kinderen veel worden gebruikt. Het KIA is nadrukkelijk geen instrument dat in het kader van toezicht wordt ingezet. Het brengt niet in kaart of wetgeving (zoals de algemene verordening gegevensbescherming, digitale dienstenverordening of wetgeving voor audiovisuele media-diensten) wordt nageleefd en is geenszins bedoeld om vooruit te lopen op een eventueel oordeel van een of meerdere toezichthouders.

Toepassing op Instagram, Snapchat en TikTok

In de media, politiek en maatschappij-breed is er veel aandacht voor de kansen en risico's van de digitale wereld voor kinderen. Onlangs maakte de Netflix-serie «Adolescence» veel vragen bij ouders los over hoe veilig hun kind in de digitale wereld is. Daarnaast ontstaan er bewegingen onder

ouders om hun kind smartphonevrij te laten opgroeien.¹ Ook is er politiek veel aandacht; zo dienden de leden Ceder en Six Dijkstra een initiatiefnota in over online kinderrechten en lid Van der Werf een initiatiefnota over een kindernet.

Vanuit mijn portefeuille hecht ik eraan dat de discussie over de online bescherming van kinderen geïnformeerd plaatsvindt en dat ouders goed voorgelicht worden. De maatschappelijke debatten die momenteel gevoerd worden zijn nuttig, maar gaan vaak vooral over negatieve effecten of belichten slechts één (of enkelen) aspect(en). Het KIA instrument helpt om zowel de potentiële positieve als de potentiële negatieve effecten voor alle kinderrechten breed in kaart te brengen. Het verrijkt daarmee het debat en geeft aan ouders een meer gebalanceerd beeld. In het najaar van 2024 heb ik het KIA instrument laten toepassen op de sociale media diensten die het meest worden gebruikt door kinderen, namelijk Instagram, Snapchat en TikTok. Dit najaar zal ik het KIA instrument laten toepassen op de door kinderen meest gebruikte games en streamingdiensten, zoals eerder ook is toegezegd aan uw Kamer.

Het KIA instrument is door Berenschot in samenwerking met de Universiteit Leiden toegepast op Instagram, Snapchat en TikTok. In de eindrapportage die met de KIA's is meegezonden, staan de toegepaste methodologie, genomen stappen en beperkingen van het onderzoek beschreven. Er heeft o.a. een uitgebreide literatuurstudie plaatsgevonden, er zijn expertsessies gehouden en ouders en kinderen zijn illustratief geraadpleegd. Meta, Snap B.V. en TikTok Technology Limited zijn in de gelegenheid gesteld om mee te werken aan de uitvoering van de KIA's. Zij gaven aan om voor hen moverende redenen niet te kunnen of willen meewerken en hebben bezwaren geuit tegen het uitvoeren en publiceren van de KIA's. Bij gebreke aan informatie van de bedrijven, zijn de KIA's volledig gebaseerd op openbare bronnen. Voorafgaand aan publicatie van de KIA's hebben de bedrijven de mogelijkheid gekregen een zienswijze aan te leveren op de assessments. De zienswijzen van de bedrijven zijn in de KIA's opgenomen, alsmede de reactie vanuit mijn ministerie en de reactie van Berenschot op deze zienswijzen.

Appreciatie van de KIA's

De KIA's geven een breed beeld (op functionaliteitsniveau) van de effecten van de onderzochte digitale diensten op kinderen. Dit beeld is genuanceerd in de zin dat zowel positieve als negatieve effecten uitgebreid beschreven zijn. Uit de KIA's blijkt dat allerlei kinderrechten – zoals zelfontplooiing, identiteitsontwikkeling, participatie, spelen en leren – door de digitale diensten ondersteund worden. Kinderen moeten deze kansen kunnen benutten. Inzet van het kabinet blijft daarom dat we geen specifieke digitale diensten gaan verbieden, maar dat negatieve effecten worden aangepakt.

De KIA's leggen naast kansen belangrijke risico's bloot voor sociale media in het algemeen en in gevallen ook risico's voor specifieke diensten. Doordat bedrijfsspecifieke informatie ontbreekt kunnen de onderzoekers helaas geen uitspraken doen over de precieze kans dat deze risico's zich ook voordoen op het specifieke platform en in welke mate. Op basis van wetenschappelijk onderzoek worden wel uitspraken gedaan over de potentiële impact die de risico's op kinderen kunnen hebben.

---

¹ Smartphonevrij Opgroeien – De Nederlandse grassroots beweging van ouders die geloven dat de kindertijd te kort is om op een smartphone door te brengen.

Om te voorkomen dat er een vertekend beeld omtrent de risico's ontstaat, hebben de onderzoekers er tevens voor gekozen om de inschaling van de impact in een categorie hoog, midden of laag achterwege te laten. Daardoor is het niet mogelijk om in de KIA's een totale risico-inschatting te geven. Desalniettemin ga ik met de bedrijven van de onderzochte diensten over de uitkomsten van de KIA's in gesprek. Ook geven de resultaten van de KIA's aanknopingspunten voor overheidsbeleid, die ik hieronder puntsgewijs uiteenzet. Deze zullen zich met name richten op het tegengaan van potentiële risico's. Voor een uitgebreide uitwerking van beleid, verwijs ik naar de Kamerbrief met de kabinetsstrategie ten aanzien van online kinderrechten die ik binnenkort naar uw Kamer zendt.

Vergroten transparantie werking en effecten digitale diensten

De uitgevoerde KIA's laten zien dat het moeilijk is om op basis van openbare bronnen uitspraken te doen over de precieze werking en effecten van individuele platforms. Onderzoek maakt bijvoorbeeld wel duidelijk dat op platforms schadelijke content en desinformatie voorkomt, maar het is niet per platform precies duidelijk hoe vaak dat voorkomt en in welke vorm. Ook uit de openbare risicorapporten die de zeer grote online platforms op grond van de digitale dienstenverordening moeten publiceren, wordt dat niet altijd duidelijk, al blijkt daaruit wel welke systeemrisico's deze platforms zelf signaleren. In Europees verband zal ik aandacht (blijven) vragen voor de beperkte transparantie en mogelijkheden om transparantie te vergroten, zoals het recht op toegang tot gegevens van zeer grote online platforms door erkende onderzoekers onder de digitale dienstenverordening.

Verslavende algoritmen

Zoals eerder aangegeven wil ik alle positieve effecten van sociale media laten bestaan en negatieve effecten aanpakken. Bijvoorbeeld de lange schermtijden die mede veroorzaakt worden door wat ook wel «verslavend ontwerp» wordt genoemd. In 2024 is in opdracht van mijn ministerie onderzoek gedaan naar de mate waarin deceptieve design² momenteel gereguleerd is. Dit onderzoek, dat ik u binnenkort toezendt, concludeert – net zoals de Europese Commissie (EC)³ – dat consumenten mogelijk onvoldoende beschermd zijn tegen o.a. verslavend ontwerp. Of consumenten voldoende beschermd zijn, hangt onder meer af van de interpretatie van de wetgeving inzake oneerlijke handelspraktijken en de digitale dienstenverordening. De digitale dienstenverordening kent een bepaling die «dark patterns»⁴ op online platforms verbiedt. Het is momenteel nog onvoldoende duidelijk of hier ook verslavend ontwerp onder valt. Dit zal waarschijnlijk duidelijk worden uit de procedures die de EC in zijn rol als toezichthouder op zeer grote online platforms- en zoekmachines is gestart tegen TikTok en Instagram. In deze procedures wordt onder meer gekeken naar verslavend ontwerp. Ik volg deze procedures op de voet.

Publiekscampagne en digitale kijkwijzer

De KIA's geven inzicht in de potentiële positieve en negatieve effecten van de diensten en eventuele maatregelen die de diensten aanvullend zouden kunnen nemen om deze risico's te beperken. De KIA's zullen een inspiratiebron vormen voor de publiekscampagne die dit najaar van start gaat.

² Ontwerp van een dienst op een manier dat gebruikers iets doen wat ze eigenlijk niet willen doen, zoals lang in de app blijven.

³ n.a.v. de fitness check van EU consumentenrichtlijnen.

⁴ *Dark patterns* zijn manipulatieve of misleidende technieken die consumenten ertoe aan kunnen zetten om keuzes te maken die niet in hun belang zijn.

Binnen de publiekscampagne onderzoek ik ook of en hoe ik een digitale kijkwijzer kan opzetten zoals gevraagd in de motie Kathmann⁵ en of KIA's als basis kunnen worden gebruikt voor een classificatiesysteem van de kijkwijzer.

Leeftijdsverificatie

Een belangrijke maatregel die de KIA's benoemen en die kan bijdragen aan een betere bescherming van kinderen is adequate leeftijdsverificatie. De EC neemt momenteel verschillende stappen ten aanzien van dit onderwerp. Deze zomer zal de Europese Commissie een zogenaamde «white label» leeftijdsverificatie app lanceren; een basisapplicatie die door lidstaten kan worden doorontwikkeld. De EC heeft de technische specificaties hiervan gepubliceerd. Momenteel wordt bekeken of deze in voldoende mate privacy, veiligheid, effectiviteit en toegankelijkheid adresseren. Ik heb TNO opdracht gegeven om op basis van genoemde technische specificaties verschillende implementatiemethoden te onderzoeken en mij daarover te adviseren. Ik zal uw Kamer hierover dit najaar berichten.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
E. van Marum

---

⁵ Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2025 | Tweede Kamer der Staten-Generaal